

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВИХ ІДЕЙ: ДОСЛІДНИЦЬКИЙ КЕЙС ДЛЯ АСПІРАНТІВ З ВІЙСЬКОВОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

TRANSFORMATIVE CHARACTERISTICS OF SCIENTIFIC IDEAS: A RESEARCH CASE STUDY FOR GRADUATE STUDENTS IN MILITARY PEDAGOGY AND PSYCHOLOGY

ЛУЧАНІНОВА Ольга, завідувач відділу науково-інформаційного забезпечення психологічної науки та освіти, доктор педагогічних наук, професор. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського, Київ, Україна

Olha LUCHANINOVA Head of the Department of Scientific and Information Support for Psychological Science and Education, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor. V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ORCID: 0009-0005-2205-547X

e-mail: 2017olgapetrovna@gmail.com

Сучасна наука відходить від жорстких канонів. Сьогодні найперспективніші дослідження відбуваються на стику технологій, екології особистості та концепції *Open Science* (Відкритої науки).

Сьогодні ми говоримо про актуальність таких тем, як: дослідження межі між автоматизацією навчання та збереженням емоційного інтелекту; психологічні механізми адаптації дорослих до швидкої зміни професійних функцій; когнітивна безпека особистості в епоху інфодемії та дипфейків.

Ці загальні ідеї тренди, які відбивають зв'язок цифрової педагогіки та ШІ, різних навичок та концепції навчання через все життя, педагогічні методики формування критичного мислення як психологічного захисного бар'єра, можна поєднати з підготовкою військових психологів, які тримають ментальний фронт населення, й військовослужбовців зокрема.

Ми звернулися до Geniі, який підібрав кейс дослідницьких тем для аспірантів (педагогіка та психологія):

– поєднання цифрової трансформації та інформаційно-аналітичного супроводу для аспірантів, які люблять технології та *Open Science*: тема для педагогів (13.00.04 / 015): «Проектування електронних репозиторіїв відкритої науки як засобу інформаційно-аналітичної підтримки викладачів військової психології»; тема для психологів (19.00.01 / 053): «Психологічні детермінанти адаптації фахівців до ШІ-асистентів у процесі професійного навчання»;

– аксіологія (цінності) та посттравматичне зростання для *аспірантів, схильних до глибокого, метафорично-асоціативного аналізу людської особистості*: тема на стику психології та педагогіки: *«Аксіологічні виміри посттравматичного зростання ветеранів як чинник їхньої професійної реінтеграції»*; тема з військової психології (19.00.09): *«Розвиток лідерського потенціалу військовослужбовців у процесі демілітаризації їхньої професійної свідомості»*;

– соціально-психологічна резильєнтність (Стійкість) – для аспірантів, які хочуть бачити миттєвий практичний результат і працювати з реальними людьми: тема для психологів: *«Трансляція армійських технологій стресостійкості (Resilience) у цивільний освітній простір в умовах повоєнного відновлення»*; тема для педагогів (Теорія і методика навчання): *«Методика формування когнітивної безпеки та критичного мислення майбутніх військових психологів в інформаційному просторі»*. (назви тем для дослідження згенеровані Genini).

Подані вище орієнтовні назви досліджень актуальні, в них, наприклад, про зміну парадигми, назви – дослідження не «хвороби» (ПТСР), а сили та обдарованості, що народилися через кризу. Це розвідки про те, як трансформуються цінності людини та як їх використати в мирних професіях; про психологічний механізм перетворення «командира на полі бою» на «лідера у цивільній компанії чи громаді». Аспірантам буде цікаво з позиції того, що його наукова робота стає соціальною місією: беруться успішні кейси (наприклад, психологічні гайдлайни НАТО чи STANAG) і адаптуються для українських шкіл чи університетів.

Робота з матеріалами Open Science та міжнародними стандартами (на кшталт НАТО) автоматично підвищує наукову вартість роботи; у цих темах неможливо посилалися на старі радянські/російські реферати через абсолютно новий підхід; теми, пов'язані з ветеранами, цифровою трансформацією підготовки та стійкістю суспільства, зараз є пріоритетом для міжнародних наукових грантів.

Зважаючи на те, що тема психологічної стійкості зараз динамічно розвивається, для аспіранта надзвичайно важливо спиратися на найсучасніший інформаційно-аналітичний масив та міжнародні стандарти, зокрема гайдлайни НАТО та принципи Open Science. На базі цього будується не просто теоретична робота, а дослідження, яке має чітку практичну місію – оптимізувати підготовку тих, хто навчає майбутніх фахівців.

Пропонуємо орієнтовний концептуальний опис дисертаційного дослідження для аспіранта *«Психолого-педагогічні засади трансляції технологій формування професійної резильєнтності (стійкості) у систему підготовки військових психологів»*

1. Обґрунтування актуальності (з опертям на джерела).

В умовах сучасних безпекових викликів підготовка військових психологів потребує системних змін, які б базувалися на принципах відкритого освітнього

простору та новітніх аналітичних підходах. Сучасні науково-методичні джерела, зокрема профільні підручники з військової психології, розроблені Національною академією педагогічних наук України та провідними військовими закладами вищої освіти (2024–2026 рр.), все частіше апелюють до поняття резильєнтності як динамічної здатності системи чи особистості адаптуватися до критичних навантажень.

Важливим підґрунтям для дослідження є новітній аналіз міжнародного досвіду, зокрема адаптація та впровадження у вітчизняне наукове поле психологічних гайдлайнів НАТО (наприклад, положень STANAG 2565 / AMedP-8.10 щодо оцінки та забезпечення психологічної стійкості військовослужбовців). Особливістю цієї роботи є те, що вона не втручається безпосередньо у процес викладання військових дисциплін, а виступає інформаційно-аналітичним супроводом для методистів та викладачів, що дозволяє структурувати колосальні масиви даних та економити час на підготовку занять.

2. Науковий апарат дослідження.

Об'єкт дослідження: процес психолого-педагогічної підготовки майбутніх військових психологів в умовах відкритого освітнього простору.

Предмет дослідження: психолого-педагогічні умови, форми та методи трансляції технологій формування професійної резильєнтності (зокрема, з урахуванням міжнародних стандартів та сучасних підручників) у практику підготовки військових психологів.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити модель інформаційно-аналітичного супроводу для викладачів і методистів, яка забезпечує ефективне засвоєння та трансляцію технологій професійної резильєнтності майбутніми військовими психологами.

3. Наукова новизна роботи. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому:

- вперше буде теоретично обґрунтовано концептуальну модель трансляції армійських технологій стресостійкості та резильєнтності (на основі сучасних вітчизняних підручників та посібників Альянсу) у систему підготовки фахівців, адаптовану для викладацького складу.

- удосконалено зміст інформаційно-аналітичної підтримки військово-психологічної освіти, зокрема через систематизацію сучасних трудових функцій військового психолога у мирний та воєнний час.

- набудуть подальшого розвитку засади використання цифрових репозиторіїв та відкритої науки для швидкого оновлення навчального матеріалу з метою збереження когнітивної безпеки та формування високої адаптивності майбутніх фахівців.

Отже, аспірант чітко розуміє, що він вивчає (не абстрактну стійкість, а

конкретні алгоритми з останніх підручників та STANAG 2565). Оскільки дослідження позиціонується як *дорадче, аналітичне та допоміжне для викладачів*, у вченої ради не виникне запитань щодо втручання в закриті військові програми. Результатом роботи може стати цифровий посібник, методичні рекомендації для викладачів або інтерактивний репозиторій методів стійкості, що має високу практичну цінність

АДАПТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДОМ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

ADAPTIVE MANAGEMENT OF HIGHER EDUCATION INSTITUTION IN THE CONDITIONS OF MODERN CHALLENGES

МОКЛЯК Володимир, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава, Україна

Volodymyr MOKLIAK, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the department of General Pedagogy and Andragogy, Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Poltava, Ukraine

ORCID: 0000-0001-9922-7667, vovchik01071981@gmail.com

Сучасний заклад вищої освіти функціонує в умовах безпрецедентних викликів: повномасштабна збройна агресія проти України, масштабна міграція студентів і викладачів, необхідність переходу до дистанційних форм навчання, цифрова трансформація та поглиблення євроінтеграційних процесів. Відповіддю на ці виклики має стати адаптивне управління – управлінська парадигма, що ґрунтується на гнучкості, безперервному моніторингу змін та оперативному коригуванні стратегій розвитку ЗВО.

Адаптивне управління у сфері освіти трактується як цілеспрямований процес вироблення та реалізації управлінських рішень, що забезпечують стійкість і розвиток організації в умовах невизначеності [1]. На відміну від традиційного (планово-нормативного) управління, адаптивна модель передбачає циклічність: діагностика ситуації – прийняття рішення – реалізація – рефлексія – корекція. Цей цикл дозволяє ЗВО не лише реагувати на зміни, а й прогнозувати їх, формуючи проактивну управлінську культуру.

Аналіз наукових джерел та практики вітчизняних університетів виявив ключові напрями адаптивного управління в умовах воєнного часу. По-перше, забезпечення безперервності освітнього процесу через впровадження дистанційного та змішаного навчання [2]. По-друге, управління людськими ресурсами в умовах вимушеного переміщення: підтримка евакуйованих співробітників і студентів,